

Катерина Годлевська
(Київ, Україна)

ОБУМОВЛЕНІСТЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ УГОРСЬКИХ ВЧИТЕЛІВ ОСОБЛИВОСТЯМИ ОРГАНІЗАЦІЇ І СТРУКТУРИ ОСВІТНЬОЇ СИСТЕМИ

The paper analyzes the education system of Hungary; the peculiarities of its organization and structure, substantiates their impact on the professional training of Hungarian teachers.

Key words: professional training of teachers, education system, structure, Hungary.

Угорщина у минулому не раз за територією виходила далеко за сучасні межі, а Будапешт довго був однією зі столиць величезної імперії й устиг перетворитися в одне з найкрасивіших європейських міст. Перші школи з'явилися тисячу років тому, а державні «стандарти» (королівські декрети щодо програм) запроваджені понад два століття тому. Система освіти була добре розвиненою вже в XIX ст., а її сучасна структура відповідає стандартам європейської освіти. Угорські дипломи і вчені ступені визнаються не лише в Європейському Союзі, а також в США і Канаді, і при цьому освіта в Угорщині є значно дешевшою[1].

Система освіти Угорщини поділена на 4 рівні: дошкільна, обов'язкова (початкова і середня), вища та освіта дорослих.

Діти мають можливість почати відвідувати дитячий садок у віці 3 років. Основною формою організації дозвілля дітей в дитячому садку є розвиваючі ігри. Починаючи з 5 років дитина має в обов'язковому порядку протягом року проходити підготовку до школи, мова йде про так звані навчальні підготовчі сесії, які можуть тривати по кілька годин на день.

Обов'язкова освіта в Угорщині має місце у віці від 6 до 18 років. В навчальному процесі майже завжди використовується угорська мова, виключення існує лише для шкіл національних меншин. Навчання є безкоштовним, проте необхідні посібники та підручники купуються батьками самостійно. Виняток становлять приватні платні школи. Вчителі початкової школи повинні мати вищу освіту. Повна початкова та середня освіта триває 12 років.

Дитина має розпочати навчання у школі у віці 6 років, однак 6 років дитині має виповнитися до 31 травня поточного року, в іншому разі

батьки можуть залишити дитину ще на один рік у дитячому садку. Навчання в школі триває від початку вересня до середини червня. Учні навчаються п'ять днів на тиждень. До четвертого класу оцінки в угорських школах не виставляються.

Шкільна система містить кілька варіантів, які відрізняються тривалістю перебування в початковій та відповідно середній школі. Початкові школи працюють за своїми власними розробленими навчальними планами і розкладом на базі єдиного державного (основного).

Проміжні та підсумкові атестації проводяться після закінчення півріччя та навчального року, який триває з вересня до середини червня (185 навчальних днів). Протягом навчального періоду діти мають право на відпочинок під час осінньо-весняних, зимових і літніх канікул, а також у державні свята.

Після закінчення початкової школи діти продовжують навчання або в гімназіях, або середніх спеціальних навчальних закладах або професійних училищах. У ці освітні заклади діти приймаються при наявності свідоцтва про закінчення навчання в початковій школі. Тривалість навчання в гімназії залежить від тривалості навчання дитини в початковій школі, а саме: якщо дитина закінчила 8-річну початкову школу, то в гімназії вона вчиться 4 роки; відповідно: 6 років початкової школи + 6 років гімназії, 4 роки початкової школи + 8 років гімназії. Після закінчення гімназії видається атестат про повну загальну середню освіту. У середній спеціальній навчальній заклад і професійній навчальній заклад учень має право вступити при досягненні ним 14-річного віку (після закінчення 8-річної початкової школи). Після закінчення середнього спеціального навчального закладу випускник отримує диплом про середню спеціальну освіту, після закінчення ж професійної освітньої установи – тільки диплом про спеціальну освіту. Надходження в усі вищезазвані навчальні заклади середнього рівня здійснюється на основі екзаменаційних випробувань.

Після закінчення середньої школи, студенти здобувають атестат зрілості. Для його отримання потрібно здати іспит з п'яти предметів: письмовий іспит з математики, усного і письмового іспитів з літератури і граматики, іноземної мови, історії та письмового або усного (в залежності від обраного предмету) іспиту з предмету за вибором учня. Ці іспити також слугують вступними іспитами до ВНЗ та коледжів.

В Угорщині функціонують державні та приватні вищі навчальні заклади. Крім названих, існують вузи, що належать релігійним організаціям. Вищі навчальні заклади представлені університетами та коледжами. Функціонування всіх навчальних закладів здійснюється на основі державних ліцензій. В даний час система вищої освіти в Угорщині складається з 18 державних університетів, 7 недержавних (приватних або церковних), 11 державних коледжів і 34 недержавних коледжів (приватних або церковних) [2].

Система вищої освіти в Угорщині є дуалістичною, тобто йдеться про співіснування університетів і коледжів. Деякі коледжі входять до складу університетів і мають при них статус «коледжів-факультетів» [4]. Університети також можуть пропонувати курси, відповідні за рівнем курсам коледжів. Курс навчання по програмі коледжу (відповідає програмі бакалавра наук) триває від 4 до 5 років, курс навчання за університетською програмою (відповідає програмі магістра наук) від 4 до 5 років. Виняток становлять медичні університети, де тривалість курсу становить 6 років.

Програми бакалаврату пропонуються усіма угорськими коледжами та університетами, а магістерські і докторські – тільки університетами. Стандарти та оцінки навчання відповідають загальноприйнятій європейській системі ECTS: в кінці кожного навчального року підраховуються ECTS-кредити (залікові одиниці) кожного студента. Таким чином визначається готовність або неготовність переходу на наступний курс.

У всіх вузів Угорщини є одна цікава особливість: студенти самі можуть вибирати дисципліни в рамках навчальної програми. На самому початку першого семестру учень проходить реєстрацію в спеціальній системі, потім записується на курси лекцій, обов'язкові для вивчення (в залежності від спеціальності) і вибирає «electives» - додаткові предмети для освоєння. Головне – дотримуватися норми навчальних годин. Крім розкладу можна скласти індивідуальний графік іспитів під час сесій.

Викладання і навчання за всіма спеціальностями в рівній мірі проводиться на декількох мовах: угорською, англійською, німецькою та французькою.

Студент отримує диплом про вищу освіту за умови успішного захисту випускної кваліфікаційної роботи, складання державного іспиту, а також при наявності свідоцтв, що засвідчують здачу одного або двох іноземних мов (залежить від вимог конкретного вузу).

Угорська система освіти може бути представлена наступним чином:

Дошкільна освіта	Дитячий садок (необов'язково)	з 3 років
	Дитячий садок (обов'язково)	з 5 до 6 років
Початкова освіта	Початкова школа	з 6 до 14/15 років
Середня освіта	Гімназія	з 10/12/14 до 18/19 років
	Середній спеціальний навчальний заклад	з 14 до 18/19/20 років
	Професійний навчальний заклад	з 14 до 18 років
Вища освіта	Вищий навчальний заклад (університет, коледж)	при наявності атестата про повну загальну середню освіту

Підводячи підсумки хочеться в першу чергу зазначити, що угорська система освіти являється дійсно однією з кращих у Європі. Проведені часті реформи та доопрацювання навчальних планів дозволяють їй бути конкурентоспроможною на європейському ринку освіти. Очевидною перевагою освітньої системи Угорщини є її виняткова гнучкість.

Такий розвиток освітньої системи Угорщини обумовлений в першу чергу міцними традиціями даної країни, великою зацікавленістю уряду у вихованні і навчанні своїх громадян. Певною мірою ми не можемо відкидати фактор самостійності та індивідуальності навчальних закладів.

Вивчаючи особливості організації і структури системи освіти Угорщини, ми можемо говорити про їх вплив на професійну підготовку вчителя [3], які відбувається відповідно особливостям і потребам дошкільної, початкової, середньої та вищої освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Леврінц М. І Особливості формування мотивації майбутніх фахівців в Угорщині : монографія /М. І Леврінц, І В. Козубовська. – Ужгород: «Мистецька Лінія», 2011. – 251 с.

2. Огієнко О.І. *Методологічні орієнтири порівняльної педагогіки в умовах глобалізації* / О.І. Огієнко // *Освіта для сучасності: зб. наук, пр.,: у 2 т. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. – Т.2 – С 359–367.*
3. *Підготовка сучасного вчителя: інформаційно-технологічне забезпечення: / За ред. О. І. Огієнко; Авт. кол.: О. І. Огієнко, Т. Г. Калюжна, Ю.С. Красильник, Л.О. Мільто, Ю.Л. Радченко, Т.О. Гончарук, К.В. Годлевська – Кіровоград : Імекс-ЛТД 2013. - 224 с.*
4. Morgan A. *Pushing through Bologna reforms: The Hungarian case* / A. Morgan // *International higher education. – 2006. – № 42. – p. 12.*